

interesser at varetage end de tyske nordslesvigere, og på fredskonferencen i Versailles i maj 1919 fremsatte den derfor kun mere generelle synspunkter på det kommende mindretals status, som ingen indflydelse fik. Alligevel er det værdifuldt, at forfatteren forholdsvis grundigt beskriver den interne tyske diskussion og de lokale synspunkter, fordi det giver bedre mulighed for at forstå mindretallets senere politik.

På fredskonferencen fik Danmark de allieredes velsignelse til at udforme mindretalsbestemmelserne på egen hånd. Allerede i vinteren 1918-19 havde man fra dansk side lagt sig fast på, at enhver binding burde undgås over for udlandet i mindretalsspørgsmålet. Forfatteren skildrer, hvordan de ledende magter på fredskonferencen oprindelig havde tænkt sig, at der skulle gennemføres principper for en international mindretalsbeskyttelse. Men da det var utænkeligt, at bestemmelserne skulle kunne anvendes på »civiliserede« stater som dem selv, slap Danmark også for dem, idet den danske delegation nøjedes med at fremsætte den garanti for et nationalt mindretal, der lå i landets almindelige liberale og demokratiske love.

Mens en del af mindretalsspørgsmålets historie vil være kendt fra de store fremstillinger, som både tyske og danske historikere har udarbejdet om genforeningen, er tilblivelsen af mindretalsbestemmelserne i den danske skole-, kirke- og forvaltningslovgivning 1920 ikke særligt kendt. Becker-Christensen skildrer, hvordan disse bestemmelser blev udarbejdet i et samarbejde mellem Vælgerforeningen i Nordslesvig og de underudvalg, den havde nedsat, på den ene side og den danske centraladministration og rigsdag på den anden side. De danske nordslesvigere i Vælgerforeningen havde af egen erfaring forståelse for det kommende tyske min-

dretals problemer, og man ønskede at udarbejde liberale særregler, særlig af sproglig art. Der lå dog også nogle bagtanker bag. H. V. Clausen udtrykte således i november 1918, at jo liberalere man gik frem, des lettere ville mindretallets assimilation med Danmark ske. De brydninger inden for Vælgerforeningens udvalg, som forfatteren skitserer, skyldtes formentlig forskellige synspunkter på, om en hurtig »fordøjelse« af mindretallet ville kunne opnås dermed eller ej. Det ville have været spændende, om han kunne have analyseret disse brydninger noget mere.

Becker-Christensen har skrevet størstedelen af bogen i et letforståeligt sprog, men fremstillingen af mindretalsbestemmelserne er tungt stof. Desværre er der ingen billeder i bogen, som kunne live teksten op for almindelige læsere. Det er ellers en grundig og afbalanceret fremstilling af den betydning, som selve forestillingen om et kommende tysk mindretal i Nordslesvig udøvede på danske og tyske beslutningstagere i 1918-20, og man ser frem til fortsættelsen om mellemkrigsperioden.

Jørgen Witte

Birthe Lauritsen: *Fangstmandsliv og de danske fangstkompagnier i Nordøstgrønland 1919-1952*. (Komma, 1984). 176 s. ill.

Birthe Lauritsen er journalist med dansk forsvar som speciale. Det førte hende i 1979 til Nordøstgrønland (Siriuspatruljen), og videre til at interessere sig for dansk virksomhed i området tidligere.

Hovedstammen i denne bog synes at være arkivet efter Østgrønlandsk Fangstkompagni, Nanok A/S, der drev fangstvirksomhed i området 1929-52.

Kompagniet eksisterer stadig. Dette materiale er suppleret med interviews med gamle fangstmænd og deres i nogle tilfælde udgivne skrifter.

Materialets proveniens præger i høj grad bogen. Den er et partsindlæg til fordel for kompagnierne. Hovedtesen synes at være, at Nanoks mangel på driftsmæssig succes skyldes en snæversynet regering, der ikke kraftigt nok støttede selskabets selvpåtagne nationale indsats i Nordøstgrønland. Der er ingen overvejelser over betimeligheden af private selskabers private udenrigspolitik, ligesom der ikke er inddraget materiale fra Grønlands Styrelse eller Folketingets Grønlandsudvalg, de 2 instanser hvor Nanoks forhold til det offentlige blev behandlet. Begge steder ligger der dynger efter Nanok, har jeg ved selvsyn konstateret. Til gengæld er der en omhyggelig (synes det) redegørelse for selskabets stiftelse og ændringerne i bestyrelsen. Ligeledes er der 4 meget nyttige kort bagest, der viser de i alt 95 danske fangststationer og fangsthytters placering sammen med en angivelse af deres anlæggelse og anvendelse.

Illustrationerne er dels snapshots af fangstmænd og deres hytter og dels nogle fine tegninger og akvareller fra området af Kaj Walther.

Det er absolut elementært spændende stof, der er lagt frem, men en egentlig undersøgelse af fangstkompaniers virke og sammenhæng med dansk indenrigs- og udenrigspolitik mangler stadig. Det må være fristende som specialeemne for en historiestuderende. Der er et rimeligt udgangspunkt i det allerede udkomne.

Axel Kjær Sørensen

Dansk økonomisk bibliografi 1930-1949. Ved Leif F. Petersen. (Det kongelige bibliotek, 1984). 187 s. kr. 90.-

Denne bibliografi er heldigvis selektiv. Ellers ville den have været helt uoverskuelig. Udgangspunktet for den er begrebet nationaløkonomi, og den medtager fra grænseområderne – økonomisk historie, driftsøkonomi m.v. – kun, hvad der har relation til nationaløkonomien. Hvad der i øvrigt er udeladt er angiveligt bidrag uden analytisk interesse. Bibliografien ledsages af en tidsskriftoversigt samt et forfatterregister.

Perioden er selvfølgelig noget begrænset i tid, men det må medgives, at den er vigtig set fra et økonomihistorisk synspunkt. Ikke alene som vejviser i, hvad der blev skrevet om de økonomiske teorier omkring den offentlige økonomi – f.eks. Keynesianismen – har bibliografien værdi, men også for andre af nationaløkonomiens områder. Her skal det blot anføres, at der vises vej til mange interessante bidrag inden for demografien.

Carlsbergfondet, Nationalbanken, Thomas B. Thriges Fond og det samfundsvidenskabelige forskningsråd har ydet økonomisk støtte.

Ib Gejl

Hans Edvard Nørregård-Nielsen: *Avissens Håndskrift. Dansk bladtegning gennem et halvt århundrede.* (1983). 255 s.

Foreningen af Danske Bladtegnere blev stiftet 1933 som en udbrydergruppe af det store Tegnerforbund. Problemet med medlemskabet i dette forbund var, at bladtegnere her havde meget lidt gennemslagskraft i forhold til andre grupper, f.eks. reklametegnerne.

Med støtte fra umådelig mange fonde markerer man her 50 års jubilæet med en meget smuk bog, der trækker linjerne op for periodens bladtegnkunst. Det kan godt synes overvælden-